

HISTORIA klasa 2 LO

ZAKRES ROZSZERZONY

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności między różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł i zna instytucje przechowujące źródła historyczne, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych zmierzających do poznania prawdy o przeszłości oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu zarówno przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
XIV. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Uczeń:	
1) charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wypraw odkrywczych; 2) opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI– XVIII wieku; 3) wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę Europy oraz obszarów pozaeuropejskich.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie; 2) przedstawia proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI– XVIII wieku.
XV. Czasy renesansu. Uczeń:	
1) wyjaśnia główne prądy ideowe epoki;	spełnia wymagania określone dla zakresu

<p>2) rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3) charakteryzuje sztukę renesansową.</p>	<p>podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje, czym różnił się renesans XV i XVI wieku od wcześniejszych „renesansów” z epoki średniowiecznej <i>christianitas</i>; 2) analizuje oraz interpretuje teksty obrazujące myśl filozoficzną i polityczną doby renesansu.</p>
XVI. Reformacja i jej skutki. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI wieku i miejsce Rzeczypospolitej na niej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) porównuje najważniejsze wyznania protestanckie; 2) charakteryzuje sformułowaną w kręgu protestanckim zasadę <i>cuius regio eius religio</i> oraz jej konsekwencje dla sytuacji wyznaniowej państw europejskich; 3) przedstawia i ocenia reformę katolicką oraz kontrreformacyjne działania Kościoła katolickiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli jezuitów; 4) wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę; 5) charakteryzuje najważniejsze wojny religijne.</p>
XVII. Europa w XVI i XVII wieku. Uczeń:	
<p>1) przedstawia drogę do nowego modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego; 2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej; 3) porównuje ewolucję ustroju Francji i Anglii w XVII wieku; 4) opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII wieku.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego w XVI i XVII wieku; 2) charakteryzuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI i XVII wieku; 3) wyjaśnia rolę zmian klimatycznych („mała epoka lodowcowa”) dla procesów gospodarczych w Europie; 4) charakteryzuje sztukę barokową.</p>
XVIII. Państwo polsko-litewskie w czasach ostatnich Jagiellonów. Uczeń:	
<p>1) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI wieku; 2) wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia rozwiązanie problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach; 2) wyjaśnia, czym były realizowane przez Moskwę koncepcje: program „zbierania ziem ruskich” i koncepcja „Trzeciego Rzymu” w kontekście obecności Rzeczypospolitej na ziemiach litewsko-ruskich; 3) charakteryzuje ruch egzekucyjny szlachty (wskazując przedstawicieli) i ocenia jego</p>

<p>europejskim;</p> <p>4) przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI wieku na tle wojen religijnych trwających na skutek reformacji na Zachodzie.</p>	<p>znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu w państwie polsko-litewskim;</p> <p>4) charakteryzuje stosunki wewnętrzne w Koronie i na Litwie, uwzględniając rozwarstwienie stanu szlacheckiego;</p> <p>5) charakteryzuje główne nurty reformacji w państwie polsko-litewskim;</p> <p>6) ocenia sytuację gospodarczą państwa ostatnich Jagiellonów.</p>
XIX. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:	
<p>1) wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej między Koroną a Litwą;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej;</p> <p>3) opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>4) wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI wieku.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie;</p> <p>2) charakteryzuje działania kontrreformacyjne ze strony Kościoła katolickiego i władz państwowych.</p>
XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Uczeń:	
<p>1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji, z uwzględnieniem artykułów henrykowskich i <i>pacta conventa</i>;</p> <p>2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej;</p> <p>3) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów państwa polsko-litewskiego w XVI wieku z wydarzeniami europejskimi.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia polityczną rolę wybitnych postaci okresu pierwszych wolnych elekcji;</p> <p>2) charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy.</p>
XXI. Renesans w Polsce. Uczeń:	
<p>1) charakteryzuje i ocenia kulturowe korzenie oraz dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu;</p> <p>2) rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury (z uwzględnieniem kultury politycznej odwołującej się do Arystotelesa i Cyserona).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) analizuje i interpretuje fragmenty dzieł pisarzy politycznych polskiego odrodzenia;</p> <p>2) ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>3) charakteryzuje związki renesansu polskiego z europejskim.</p>
XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku. Uczeń:	
<p>1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów;</p> <p>2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia przebieg wojen toczonych przez Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVII wieku, z uwzględnieniem roli</p>

<p>międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696;</p> <p>3) ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy;</p> <p>4) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku;</p> <p>5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy i świata w XVII wieku.</p>	<p>wybitnych dowódców i polityków, w tym: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego;</p> <p>2) wyjaśnia, jakie znaczenie miały zanik perspektyw na objęcie władzy w Moskwie przez królewicza Władysława i utrata lenna pruskiego w 1657 roku;</p> <p>3) wyjaśnia okoliczności powstania i treść idei „przedmurza chrześcijaństwa”.</p>
<p>XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, liberum veto i rokosze;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku;</p> <p>3) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim w XVII wieku;</p> <p>4) rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>5) charakteryzuje atrakcyjność kulturową Rzeczypospolitej dla ościennych narodów w XVII wieku.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje udział poszczególnych stanów w życiu gospodarczym Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</p> <p>2) opisuje i ocenia projekty wzmocnienia władzy królewskiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, w tym Piotra Skargi i Jana Kazimierza;</p> <p>3) charakteryzuje cechy sztuki barokowej i opisuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia szlachty w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>
<p>XXIV. Europa w dobie oświecenia. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej;</p> <p>2) wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury;</p> <p>3) wyjaśnia związek między „wiekiem światła” a rozwojem tajnych stowarzyszeń (masoneria, iluminaci, różokrzyżowcy);</p> <p>4) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczypospolitą Obojga Narodów;</p> <p>5) charakteryzuje proces modernizacji Rosji w XVIII wieku i rosyjską ideę imperium.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rozwój parlamentaryzmu i rewolucję przemysłową w Anglii;</p> <p>2) analizuje i interpretuje fragmenty tekstów myślicieli oświeceniowych;</p> <p>3) charakteryzuje sztukę klasycystyczną;</p> <p>4) charakteryzuje najważniejsze konflikty polityczne w Europie i na świecie w XVIII wieku.</p>
<p>XXV. Rewolucje XVIII wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Stanów</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia rolę przywódców amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji</p>

<p>Zjednoczonych Ameryki w świetle założeń konstytucji amerykańskiej;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej (ze szczególnym uwzględnieniem rewolucyjnego programu stworzenia „nowej Francji” i „nowych Francuzów”);</p> <p>4) ocenia znaczenie amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej;</p> <p>5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki.</p>	<p>francuskiej;</p> <p>2) przedstawia etapy rewolucji francuskiej wiodące do jej radykalizacji;</p> <p>3) charakteryzuje istotę i skutki rewolucyjnego hasła „wolność, równość, braterstwo albo śmierć” (z uwzględnieniem przyczyn i przebiegu wojny w Wandei).</p>
<p>XXVI. Rzeczpospolita w XVIII wieku (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Uczeń:</p>	
<p>1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną oraz międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich;</p> <p>2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;</p> <p>3) przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta;</p> <p>4) wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja i Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia projekty naprawy Rzeczypospolitej w I połowie XVIII wieku, w tym Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego;</p> <p>2) ocenia znaczenie polsko-saskiej unii personalnej i rolę panujących;</p> <p>3) wyjaśnia znaczenie konfederacji barskiej;</p> <p>4) charakteryzuje położenie międzynarodowe i sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej po pierwszym rozborze;</p> <p>5) porównuje polskie rozwiązania konstytucyjne z amerykańskimi i francuskimi.</p>
<p>XXVII. Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie). Uczeń:</p>	
<p>1) wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją; charakteryzuje postawę pruskiego „sojusznika” Polski w 1792 roku;</p> <p>2) charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców;</p> <p>3) opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>4) przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku;</p> <p>5) charakteryzuje skutki zniszczenia Rzeczypospolitej dla kultury politycznej europejskiej oraz dla międzynarodowego ładu politycznego i gospodarczego w Europie;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) rozpoznaje różnice między reformą Rzeczypospolitej pod koniec XVIII wieku a sposobem modernizacji przyjętym przez rewolucję francuską;</p> <p>2) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja, z uwzględnieniem roli dowódców;</p> <p>3) ocenia rolę Tadeusza Kościuszki w walce o zachowanie niepodległości Polski oraz jako bohatera walki „za naszą i waszą wolność”;</p> <p>4) porównuje politykę państw zaborczych na zagarniętych ziemiach Rzeczypospolitej;</p> <p>5) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII</p>

6) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej w XVIII wieku z wydarzeniami w Europie i na świecie.	wieku; 6) charakteryzuje stosunek europejskich elit oświeceniowych do rozbiorów Polski na przykładzie Woltera oraz I. Kanta.
XXVIII. Kultura doby oświecenia w Rzeczypospolitej. Uczeń:	
1) rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury; 2) rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze zabytki architektury i sztuki doby oświecenia w Rzeczypospolitej; 3) omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo).	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia specyfikę oświecenia polskiego na tle europejskim; 2) omawia i ocenia dorobek piśmiennictwa oświeceniowego w służbie Rzeczypospolitej (Hugo Kołłątaja, Stanisława Staszica); 3) omawia rolę Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki.
XXIX. Epoka napoleońska. Uczeń:	
1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2) przedstawia sukcesy i porażki wewnętrznej polityki Napoleona; 3) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; 4) charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; 5) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia istotę systemu napoleońskiego w Europie; 2) przedstawia przebieg wojny 1809 roku na ziemiach polskich; 3) ocenia postać księcia Józefa Poniatowskiego; 4) ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.
XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:	
1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich; 2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; 4) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe w I połowie XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli; 5) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów; 6) charakteryzuje wojnę krymską i jej następstwa.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) ocenia rolę Świętego Przymierza; 2) charakteryzuje ruchy społeczne i niepodległościowe w I połowie XIX wieku; 3) charakteryzuje proces powstawania niepodległych państw w Ameryce Łacińskiej; 4) wyjaśnia założenia doktryny Monroego; 5) charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie.
XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Uczeń:	
1) charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową Królestwa Polskiego, ziem zabranych,	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje ruch spiskowy na ziemiach

<p>zaboru pruskiego i austriackiego;</p> <p>2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa;</p> <p>3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie;</p> <p>4) wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej;</p> <p>5) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiosnie Ludów w Europie;</p>	<p>polskich;</p> <p>2) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstania listopadowego i roli jego przywódców;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i charakter przemian społecznych i gospodarczych na ziemiach polskich w I połowie XIX wieku;</p> <p>4) porównuje programy głównych obozów Wielkiej Emigracji, rozpoznając ich przedstawicieli;</p> <p>5) charakteryzuje znaczenie hasła walki „W imię Boga za naszą i waszą wolność” i jego realny wpływ na realizację polskich aspiracji niepodległościowych.</p> <p>6) charakteryzuje różnice między klasycyzmem i romantyzmem;</p> <p>7) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej w I połowie XIX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem romantycznego mesjanizmu.</p>
---	--